

Ks. dr Paweł Lewandowski

Wezwanie duchownych do prostoty życia według ustawodawstwa powszechnego i partykularnego w Polsce*

Wprowadzenie

W czasie podróży apostołskiej na Kubę i do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, 20 września 2015 r., w trakcie nieszpórów z udziałem kapłanów, osób konsekrowanych i seminarzystów celebrowanych w katedrze Niepokalanego Poczęcia NMP w Hawanie, papież Franciszek, poruszony świadectwami kard. Jaime Lucas Ortega y Alamino i s. Yaileny Ponce Torres, odłożył przygotowany wcześniej tekst homilii i wygłosił spontaniczne przemówienie na temat konieczności praktykowania ducha ubóstwa w podążaniu za Jezusem. Nawiązując do ewangelicznej historii bogatego młodzieńca (Mt 19, 16-22),¹ Ojciec Święty zauważył, że wezwanie Chrystusa: „Jeśli chcesz być doskonały, idź, sprzedaj, co posiadasz, i rozdaj ubogim, a będziesz miał skarb w niebie. Potem przyjdź i chodź za Mną” (Mt 19, 21), często przeraża i paraliżuje człowieka w jego rozwoju duchowym, szczególnie wówczas, gdy pozostaje on w nieuporządkowanej relacji do dóbr materialnych. Papież wskazał ponadto, że zachowanie właściwej postawy wobec środków finansowych jest obowiązkiem każdego chrześcijanina. We właściwy sobie sposób przestrzegał jednak: „Ale kiedy to dobra zajmują serce i zaczynają kierować twoim życiem to jesteś stracony. Nie jesteś już podobny do Jezusa, masz swoje bezpieczeństwo, tam gdzie miał je bogaty młodzieniec, który odszedł zasmucony. Dla was osób konsekrowanych, kapłanów jak sądzę przydatne mogą być słowa św. Ignacego – a nie jest to reklama mojej rodziny zakonnej! – mawiał

Ks. dr Paweł Lewandowski – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.

* Na podstawie: P. Lewandowski, *Godziwe utrzymanie prezbiterów diecezjalnych w Polsce*, Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2019, s. 130-135, 202-206.

¹ *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych*, wydanie piąte Biblii Tysiąclecia na nowo opracowane i poprawione, Pallottinum, Poznań 2003.

on, że ubóstwo jest murem i matką życia konsekrowanego. Matką, gdyż rodzi więcej zaufania do Boga, a murem, bo chroni je przed wszelką światowością. Ileż zniszczonych dusz! Dusz hojnych, tak jak dusza owego bogatego a zasmuconego młodzieńca, które dobrze zaczęły, a później przyłgnęły do owej bogatej światowości i źle skończyły. To znaczy jako dusze przeciętne. Skończyły bez miłości, bo bogactwo zubaża, ale zubaża źle. Zabiera nam to, co mamy najlepszego, sprawia, iż brakuje nam jedynego bogactwa, które się liczy, prowadząc nas, byśmy pokładali bezpieczeństwo w innych rzeczach. Duch ubóstwa, duch ogołocenia, duch pozostawienia wszystkiego, aby pójść za Jezusem. To nie ja wymyśliłem owo porzucenie wszystkiego. Pojawia się wiele razy w Ewangelii, w powołaniu pierwszych, którzy porzucili swoje łódzie, sieci i poszli za Nim, tych, którzy zostawili wszystko, aby pójść za Jezusem”².

Wezwanie duchownych do prowadzenia życia prostego i powstrzymywania się od wszystkiego, co trąci próżnością, podniesione przez ustawodawcę w kan. 282 § 1 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.³, staje się zrozumiałe wyłącznie dzięki zakorzenieniu w tajemnicy ubóstwa przeżywanego przez Jezusa Chrystusa w wypełnianiu misji, którą otrzymał od Boga Ojca. Ewangelisci ukazali Chrystusa jako człowieka prawdziwie ubogiego, stale przebywającego pośród ludzi potrzebujących i prostych, którzy stanowili dla Niego prawdziwą, ziemską rodzinę. Jego narodzenie (Łk 2, 7-8), ofiarowanie w świątyni jerozolimskiej połączone ze złożeniem tzw. ofiary ubogich (Łk 2, 24) czy powołanie uczniów spośród ludzi niemających prowadzą do całkowitego ogołocenia Jezusa na krzyżu⁴. Myśl tę dobitnie wyraził św. Paweł Apostoł: „On, istniejąc w postaci Bożej, nie skorzystał ze sposobności, aby na równi być z Bogiem, lecz ogołocił samego siebie, przyjąwszy postać sługi, stawszy się

² *Viaggio Apostolico di Sua Santità Francesco a Cuba, negli Stati Uniti d'America e Visita alla sede dell'ONU, in occasione della partecipazione all'Incontro Mondiale delle Famiglie in Philadelphia (19-28 settembre 2015) – Visita di cortesia al Presidente Raúl Castro e Recita dei Vespri a La Habana (20.09.2015)*, „Bollettino della Sala Stampa della Santa Sede” N. 0697; tekst polski: *Podróż na Kubę. Nieszpory z udziałem kapłanów, osób konsekrowanych i seminarzystów. Homilia Ojca Świętego. Katedra w Hawanie. 20 września 2015*, https://www.vatican.va/content/francesco/pl/homilies/2015/documents/papa-francesco_20150920_cuba-omelia-vespri.html [dostęp: 15.01.2020].

³ *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski: *Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Pallottinum, Poznań 1984 [dalej: KPK/83].

⁴ L. Poleszak, *Formacja do ślubu ubóstwa w prowincji polskiej Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego*, „Symposium” 25 (2021), nr 1 (40), s. 215, <https://doi.org/10.4467/25443283S YM.21.012.13725>

podobnym do ludzi. A w zewnętrznym przejawie, uznany za człowieka, uniżył samego siebie, stawszy się posłusznym aż do śmierci – i to śmierci krzyżowej” (Flp 2, 6-8).

1. Ustawodawstwo powszechne

Papieska Komisja ds. Autentycznej Interpretacji Kodeksu Prawa Kanonicznego za źródło przywołanego kan. 282 § 1 wskazała⁵: kan. 138 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 r.⁶, dekret *Presbyterorum ordinis* Soboru Watykańskiego II⁷ oraz dokument *Ultimis temporibus* Drugiego Zebrania Generalnego Zwyczajnego Synodu Biskupów⁸.

Analiza kan. 138 KPK/17 dowodzi jednak, że nie stanowił on podstawy do opracowania kan. 282 § 1 KPK/83, co zresztą zauważył kurator przekładu KPK/17 na język angielski⁹. W kan. 138 ustawodawca kodeksowy określił bowiem zajęcia nieodpowiednie dla duchownych, przez które rozumiał¹⁰: 1) uprawianie niezaszczytnych zawodów, *indecoras artes, officia vilia*, jak np. masarstwa, szewstwa, karczmarstwa, za wyjątkiem rolnictwa czy sztuki fotograficznej; 2) uczestniczenie w grach hazardowych ze stawką pieniężną, jak np. karty czy ruletka, za wyjątkiem gier podejmowanych dla rozrywki o niewielkie stawki finansowe, jeśli nie przyniesie to zgorszenia; 3) noszenie broni, z wyłączeniem sytuacji niebezpieczeństwa; 4) branie udziału w polowaniach, szczególnie z nagonką; 5) uczęszczanie do karczm lub innych miejsc o podobnym charakterze bez koniecznej potrzeby lub słusznej przyczyny uznanej

⁵ Pontificia Commissio Codici Iuris Canonici Authentice Interpretando, *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus. Fontium annotatione et indice analytico-alphabetico auctus*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 1989, przyp. do kan. 282 § 1, s. 80.

⁶ *Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus* (27.05.1917), AAS 9 (1917), pars II, s. 1-593 [dalej: KPK/17].

⁷ Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II, *Decretum de presbyterorum ministerio et vita Presbyterorum ordinis* (07.12.1965), AAS 58 (1966), s. 991-1024; tekst polski w: Sobór Watykański II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, tekst polski, nowe tłumaczenie, Pallottinum, Poznań 2002, s. 478-507 [dalej: PO], nr 16-17.

⁸ Synodus Episcoporum, *Documentum Ultimis temporibus de sacerdotio ministeriali* (30.11.1971), AAS 63 (1971), s. 898-922 [dalej: UT], nr I, 3.

⁹ *The 1917 or Pio-Benedictine Code of Canon Law in English Translation with Extensive Scholarly Apparatus*, curator E.N. Peters, Ignatius Press, San Francisco 2001, s. 70.

¹⁰ Kan. 138: „Clerici ab iis omnibus quae statum suum dedecent, prorsus abstineant: indecoras artes ne exercent; aleatoriis ludis, pecunia exposita, ne vacent; arma ne gement, nisi quando iusta timendi causa subsit; venationi ne indulgeant, clamorosant antem nunquam exercent; tabernas aliaque similia loca sine necessitate aut alia iusta causa ab Ordinario loci probata ne ingrediantur”.

przez ordynariusza miejsca¹¹. Zakres materialny kan. 138 jest zatem bliższy kan. 285 KPK/83.

Porównywalna sytuacja ma miejsce w odniesieniu do PO 16, który Ojcowie Soboru Watykańskiego II poświęcili wyłącznie zagadnieniu kapłańskiego celibatu. W analizowanej materii istotny jest natomiast PO 17, w którym Ojcowie soborowi zachęcają duchownych do prowadzenia życia prawego i używania dóbr ziemskich wyłącznie do celów uznanych za godziwe. Ojcowie *Vaticanum II* proklamują wrodzone prawo Kościoła do posiadania dóbr doczesnych mających służyć zapewnieniu godnego sprawowania kultu Bożego, odpowiedniego utrzymania duchowieństwa, podtrzymywania aktywności apostołskiej i wypełniania dzieł charytatywnych, szczególnie wobec osób potrzebujących (PO 17). Ponadto wzywają duchownych do prowadzenia życia ubogiego, które interpretują jako zobowiązanie do korzystania ze środków materialnych ze wstrzemięźliwością i wdzięcznością (kan. 1254 § 2)¹². Choć duchowni diecezjalni nie składają ślubów ubóstwa (kan. 600), są jednak wezwani do dobrowolnego praktykowania tej rady ewangelicznej, przez którą nie tylko wyraźniej mogą upodobnić się do samego Chrystusa, ale także chętniej pełnić świętą służbę (PO 17). Ojcowie soborowi rozróżniają dobra kościelne we właściwym tego słowa znaczeniu (*bona ecclesiastica proprie dicta*) oraz dobra otrzymywane przy okazji wykonywania funkcji kościelnej (*bona quae occasione exercitii alicuius ecclesiastici officii sibi comparant*). Pierwsza kategoria dóbr może być wykorzystana wyłącznie w celach wskazanych przez ustawodawcę kodeksowego w kan. 222 § 1 i 1254 § 2, druga zaś powinna być przeznaczona przez duchownych przede wszystkim na własne utrzymanie i wypełnianie obowiązków stanu kapłańskiego, przy zachowaniu jednak zasady, że środki zbywające w tym obszarze należy wydatkować na dobro Kościoła lub czyn miłosierdzia (PO 17). Ojcowie *Vaticanum II* podkreślają, iż funkcji kościelnej nie wolno traktować jako możliwości zarobkowania, zaś

¹¹ F. Bączkiewicz, J. Baron, W. Stawinoga, *Prawo kanoniczne. Podręcznik dla duchowieństwa*, t. I, Wydawnictwo Diecezjalne św. Krzyża w Opolu, Opole 1957³, s. 327-328; C. Augustine, *A Commentary on the New Code of Canon Law*, t. II: *Clergy and Hierarchy*, B. Herder Book Co., St. Louis-London 1918, s. 86-88.

¹² T. Borutka, *Refleksja nad kapłaństwem w świetle nauczania Kościoła*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2009, s. 150. Słowo 'ubogi' (*paupers*) w uchwałach Soboru Watykańskiego II zostało użyte 42 razy, słowo 'ubóstwo' (*paupertas*) 21 razy. Nie za każdym razem jednak odnoszą się one do rzeczywistości materialnej. Ojcowie soborowi rozwinęli także określenie 'ubóstwa duchowego'. B. Daly, *The Lifestyle of the Diocesan Priest in Relation to Poverty*, „The Australasian Catholic Record” 91 (2014), nr 1, s. 78.

pochodzącymi z niej dochodami powiększać własnego majątku: „Prowadzeni więc przez Ducha Pańskiego, który namaścił Zbawiciela i posłał Go, by głosił Ewangelię ubogim, prezbiterzy, a także biskupi, niech unikają tego wszystkiego, co w jakikolwiek sposób mogłoby zrazić ubogich, porzucając jako pierwsi wśród uczniów Chrystusa wszelki rodzaj próżności. Mieszkania swoje niech tak urządzają, by nikomu nie wydawały się niedostępne i aby nikt nigdy, także uboższy, nie obawiał się je odwiedzać” (PO 17).

Trzecie źródło kan. 282 § 1 wskazane przez Papieską Komisję ds. Autentycznej Interpretacji Kodeksu Prawa Kanonicznego stanowi UT. W ocenie Ojców synodalnych analizowana problematyka ekonomiczna może zostać właściwie rozwiązana wyłącznie w sytuacji, gdy wykorzystanie dóbr materialnych skoreluje się z postulatami wynikającymi z pojmowania Kościoła jako wspólnoty Ludu Bożego. W tej materii konieczna jest solidarność odnosząca się nie tylko do lokalnych struktur kościelnych czy nawet jednej określonej diecezji, ale uwzględniająca stan materialny poszczególnych i wszystkich Kościołów partykularnych danego kraju czy nawet regionu świata. Utrzymanie duchownych, ustalone zawsze w duchu ewangelicznego ubóstwa, powinno być wystarczające, sprawiedliwe i umożliwiające zniesienie nadmiernych nierówności między kapłanami, szczególnie w tej samej diecezji, czy nawet szerzej – w regionie. Istotne jest, aby realizację prawa do godziwego utrzymania i zabezpieczenia socjalnego duchownych skorelować, zgodnie z postulatami katolickiej nauki społecznej, z poziomem majątności wiernych świeckich (UT II, 4). Takie rozumienie wezwania duchownych do prowadzenia życia prostego i powstrzymywania się od tego, co trąci próżnością (kan. 282 § 1), łączy się z dyspozycją ustawodawcy zawartą w kan. 281 § 1, zgodnie z którą – przy definiowaniu ‘odpowiedniości’ przynależącego kapłanowi wynagrodzenia – należy uwzględnić zarówno naturę wykonywanego zadania, jak i okoliczności miejsca i czasu, w których dotyczący posługuje. To, co w danym kraju lub regionie świata może uchodzić za luksusowe i zdecydowanie przeciwne ewangelicznej radzie ubóstwa, w innym może być uznane za normalne i w pełni akceptowalne¹³.

Zobowiązanie wynikające z kan. 282 § 1, Kongregacja ds. Duchowieństwa postrzega w następujący sposób: „Prezbiter wreszcie, chociaż nie zobowiązuje

¹³ J.E. Lynch, *The Obligations and Rights of Clerics* [cc. 273-289], w: *New Commentary on the Code of Canon Law*, red. J.P. Beal, J.A. Coriden, T.J. Green, Paulist Press, New York–Mahwah 2000, s. 371.

się do ubóstwa publicznym przyrzeczeniem, powinien prowadzić życie proste i wystrzegać się tego, co może być oznaką próżności, podejmując w ten sposób ubóstwo dobrowolne, by iść w większej bliskości za Chrystusem. We wszystkim (mieszkanie, środki transportu, wakacje itd.) powinien wyeliminować wszelkie oznaki wyszukania i luksusu. W tym znaczeniu kapłan powinien każdego dnia walczyć, aby nie popaść w konsumpcjonizm i życiowe wygodnictwo, które dzisiaj przenikają do społeczeństwa w wielu częściach świata. Solidny rachunek sumienia pomoże mu zweryfikować jego poziom życia, jego gotowość do zatroszczenia się o wiernych i do pełnienia swoich obowiązków; każe mu zapytać się, czy środki, którymi się posługuje, odpowiadają prawdziwej konieczności, czy też poszukuje wygody, unikając ofiary. Właśnie w spójności między tym, co mówi, i tym, co czyni, szczególnie w odniesieniu do ubóstwa, w znacznym stopniu weryfikuje się wiarygodność i skuteczność apostołska kapłana”¹⁴.

2. Polskie ustawodawstwo partykularne

Ustawodawcy partykularni recypują ustawodawstwo powszechne Kościoła wzywające duchownych do prowadzenia życia prostego i powstrzymywania się od tego wszystkiego, co trąci próżnością (kan. 282 § 1). W tej materii stosowne dyspozycje ustanowiło dwudziestu ośmiu biskupów diecezjalnych: białostocki, bielsko-żywiecki, częstochowski, drohiczyński, ełcki, gdański, gnieźnieński, kaliski, kielecki, krakowski, lubelski, łomżyński, opolski, pelpliński, płocki, poznański, przemyski, radomski, rzeszowski, sandomierski, siedlecki, sosnowiecki, tarnowski, toruński, warszawski, warszawsko-praski, włocławski i wrocławski. Materię tę unormował także ustawodawca w II Polskim Synodzie Plenarnym¹⁵.

Wzywając duchownych do ewangelicznego ubóstwa, pięciu ustawodawców przywołało słowa wypowiedziane przez papieża Jana Pawła II w Tarnowie podczas trzeciej pielgrzymki do Polski: „Byłoby prawdziwym dramatem,

¹⁴ Congregazione per il Clero, *Direttorio per il ministero e la vita dei presbiteri* (11.02.2013), Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2013; tekst polski: Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Dyrektorium o posłudze i życiu presbiterów*, Wydawnictwo Karmelitów Bosych, Kraków 2013, nr 83.

¹⁵ *Kapłaństwo i życie konsekrowane jako wspólnota życia i posługi z Chrystusem* (25.01.2001), w: *II Polski Synod Plenarny (1991-1999)*, Pallottinum, Poznań 2001, s. 159-188, nr 14, 79, 82.

gdyby sytuacja bytowa księdza, wolność od wielu codziennych udręk, z którymi muszą często borykać się świeccy, stworzyły między duchowieństwem a wiernymi jakąś obcość¹⁶.

Duchowni mają prawo żyć na godziwym poziomie materialnym, zgodnie z nauczaniem Chrystusa: „godzien jest robotnik swojej zapłaty” (Łk 10, 7) i wezwaniem św. Pawła Apostoła: „Tak też i Pan postanowił, ażeby z Ewangelii żyli ci, którzy głoszą Ewangelię” (1 Kor 9, 14). Ustawodawca płocki podkreśla, że powyższej zasady nie można jednak interpretować w taki sposób, aby usprawiedliwiała niewłaściwe zachowania w postaci uzależnienia służby Kościołowi od osobistych korzyści i zysków. Tylko szczere i rzeczywiste praktykowanie cnoty ubóstwa stanowi gwarancję, że duchowny będzie gotowy podjąć wysiłek duszpasterski nie zwracając uwagi na osiąganie osobistych korzyści¹⁷. Ustawodawca kielecki kładzie podobne akcenty uwrażliwiając duchownych na obowiązek naśladowania Jezusa w analizowanej materii. Podstawowym warunkiem tego naśladowania jest właśnie ubóstwo, czyli nie tylko realne nieposiadanie, ale przede wszystkim świadomość absolutnej zależności od Boga. „Ubóstwo Jezusa przybierało rozmałą postać: inne było ubóstwo w Betlejem, inne w Nazarecie, inne w czasie Jego publicznej działalności. Ale zawsze Chrystus żył w biedzie i niedostatku (...), którego szczytem jest radykalne ubóstwo w śmierci krzyżowej (...). Każdy, kto chce pójść za Jezusem, wezwany jest zawsze i najpierw do ubóstwa, bez którego nie sposób stać się

¹⁶ Ioannes Paulus PP. II, *I vesperi Eucaristici con i sacerdoti davanti alla Cattedrale di Tarnów Provenite dal popolo e siete per il popolo: operate in nome della Chiesa che ama i poveri* (10.06.1987), w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, t. X, cz. 2: *Maggio-Giugno 1987*, red. G. Grieco, [Città del Vaticano] 1988, s. 2092-2097; tekst polski w: „Currenda. Pismo Urzędowe Diecezji Tarnowskiej” 137 (1987), nr okolicznościowy, s. 78-82, nr 9. Czynią to ustawodawcy: elcki – *I Synod Diecezji Elckiej 1997-1999* (08.06.1999), Kuria Biskupia Diecezji Elckiej, Elk 1999, s. 37; kielecki – *Posługa i życie kapłanów w Kościele kieleckim* (03.06.1992), w: *III Synod Diecezji Kieleckiej 1984-1991*, Wydawnictwo Jedność, Kielce 1992, s. 77; krakowski – Arcybiskup Metropolita Krakowski, *Dekret ustalający zasady utrzymania księży pracujących w duszpasterstwie parafialnym* (30.12.2008), „Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi” 147 (2009), nr 1-3, s. 51-55, Wstęp; poznański – Arcybiskup Metropolita Poznański, *Dekret o uposażeniu proboszcza i wikariusza w Archidiecezji Poznańskiej* (05.04.2007), w: *Synod Archidiecezji Poznańskiej 2004-2008. Zwołany i przeprowadzony przez Arcybiskupa Stanisława Gądeckiego*, t. II: *Statuty*, Wydawnictwo Święty Wojciech, Poznań 2008, s. 277-280, art. 1; rzeszowski – *Pierwszy Synod Diecezji Rzeszowskiej 2001-2004* (20.11.2004), Poligrafia Wyższego Seminarium Duchownego, Rzeszów 2004, stat. 52.

¹⁷ *Prezbiter – pasterzem i przewodnikiem powierzonej mu wspólnoty* (05.12.2015), w: *Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość. XLIII Synod Diecezji Płockiej. Prawo partykularne i program odnowy pastoralnej Kościoła Płockiego*, Płocki Instytut Wydawniczy, Płock 2015, s. 160-185, stat. 53.

Jego uczniem (...). Ale ubóstwo Jezusa to nie tylko zewnętrzny brak majątku (...), lecz właśnie zdanie się na Boga i przyjęcie z Jego ręki wszystkiego jako daru”¹⁸. Wszystko sprowadza się do przekonania, że dziedzictwem każdego duchownego jest Jezus. Każdy ma być zatem przeniknięty głębokim pragnieniem upodobnienia się do Chrystusa ubogiego, który „będąc bogatym, dla nas stał się ubogim” (2 Kor 8, 9)¹⁹.

U podstaw kapłańskiego ubóstwa powinna istnieć świadomość, że wszystkie dobra materialne, których duchowny jest zarządcą i zarazem użytkownikiem, są własnością Boga i dobrami Kościoła. Pochodzą z ofiar wiernych i służą realizacji celów określonych przez ustawodawcę kodeksowego w kan. 222 § 1 i 1254 § 2. Duch ubóstwa, który wyraża się w rezygnacji z gromadzenia tych dóbr dla siebie, jest świadectwem chrześcijańskiej postawy oddania pierwszeństwa wartościom niematerialnym²⁰. Ustawodawcy gdański, poznański i włocławski przypominają, że ubóstwo duchownego posiada również charakter ściśle pastoralny, ponieważ czyni go dyspozycyjnym i gotowym pójść służyć w trudnych regionach i pośród ludzi ubogich, gdzie jest najbardziej potrzebny²¹. Ustawodawca kielecki w ubóstwie duchownych dostrzega potrójny motyw: 1) wiarygodności przepowiadania – „W człowieku ubogim, biednym, skromnym, w tym, który niczego nie żąda a wszystko opuścił, aby pójść za Jezusem, częściej i pełniej wychodzą na jaw wymagania Ewangelii”; 2) znaku – „W ubóstwie kapłana jawi się widzialna treść samej Ewangelii (...), tzn. orędzie krzyża i zmartwychwstania, przemijalności postaci tego świata i nadejścia Pana”; 3) ofiary dla bliźnich – „Jak ubóstwo Jezusa było postacią Jego miłości do ludzi (...), tak również ubóstwo uczniów jest środkiem

¹⁸ *Posługa i życie kapłanów w Kościele kieleckim*, stat. 1.

¹⁹ *II Synod Diecezji Siedleckiej. Żyjąc mocą chrztu* (09.06.2018), Wydawnictwo Diecezji Siedleckiej Unitas, Siedlce 2018, stat. 19.

²⁰ *II Synod Diecezji Lubelskiej 1977-1985* (08.12.1987), Lubelskie Wydawnictwo Diecezjalne, Lublin 1988, stat. 281.

²¹ *III Synod Gdański. Misja Ewangelizacyjna Kościoła Gdańskiego na początku Nowego Tysiąclecia* (29.12.2001), t. I: *Statuty*, Kuria Metropolitalna Gdańska, Gdańsk 2001, stat. 195; *Synod Archidiecezji Poznańskiej*, t. I, stat. 28; *Drugi Synod Diecezji Włocławskiej. Statuty* (04.04.1994), [b. inf. o wydawcy], Włocławek 1994, stat. 291. Dostrzegając znaczenie praktykowania cnoty ubóstwa w skutecznym głoszeniu Ewangelii, ustawodawca warszawsko-praski zobowiązuje już kleryków do życia radami ewangelicznymi, pośród których na pierwszym miejscu stawia właśnie cnotę ubóstwa. *Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej* (08.12.2000), Kuria Biskupia Diecezji Warszawsko-Praskiej, Warszawa 2000, stat. 45.

do miłowania ludzi, szczególnie biednych. Jest ono środkiem prowadzącym do solidarności z biednymi, do większej dyspozycyjności”²².

Ustawodawcy wrocławski i tarnowski zwracają uwagę, że w sytuacji postępującego zmaterializowania społeczeństwa, w klimacie sprzyjającym rozkwitowi postawy konsumpcyjnej, w powszechnym dążeniu do ‘urządzania się’, duchowny musi pozostać ubogim i nieustannie dbać o wewnętrzną wolność w używaniu dóbr materialnych²³. Prowadzenie życia prostego, do którego zostali wezwani duchowni, dotyczy standardu niewykraczającego ponad średni poziom życia wiernych świeckich w określonym miejscu. Duchowni nie mogą także przejawiać zamiłowania do luksusu i wygod, zarówno co do samego mieszkania, środków transportu, jak i wypoczynku. Gdyby takie zamiłowanie było widoczne w ich postawie – w ocenie ustawodawcy siedleckiego – poddali by w wątpliwość swoją wiarygodność i obniżyliby apostołską skuteczność pełnionej posługi²⁴.

Wnioski

Ustawodawca powszechny, a za nim polscy ustawodawcy partykularni, podkreślają, że chociaż duchowni diecezjalni nie składają ewangelicznego ślubu ubóstwa, są zaproszeni do jego ciągłego praktykowania. Duch ubóstwa, wyrażający się w rezygnacji z gromadzenia dóbr materialnych dla siebie, stanowi świadectwo chrześcijańskiej postawy oddania pierwszeństwa wartościom niematerialnym. Praktykowanie ewangelicznej cnoty ubóstwa posiada charakter na wskroś pastoralny, ponieważ usposabia duchownych do bycia dyspozycyjnymi i gotowymi pójść wszędzie tam, gdzie są najbardziej potrzebni, a także sprawia, że potrafią okazać większą solidarność z ludźmi ubogimi i potrzebującymi. Wobec szerzącego się ubóstwa duchowego i materialnego, duchowni w szczególnie sposób są wezwani, aby stawiać się przyjaciółmi ubogich oraz okazywać delikatne i pełne wrażliwości zainteresowanie ich sprawami. Nie wolno jednak zapominać o tym, że duchowni żyją i swoją

²² *Posługa i życie kapłanów w Kościele kieleckim*, stat. 1.

²³ *Kapłan – sługa zbawienia* (06.12.1993), w: *Synod Archidiecezji Wrocławskiej 1985-1991*, Kuria Metropolitalna Wrocławska, Wrocław 1995, s. 144-160, stat. 24; *IV Synod Diecezji Tarnowskiej. Ad imaginem ecclesiae universalis (Lumen Gentium 23)* (13.03.1986), Kuria Diecezjalna, Tarnów 1990, stat. 393 § 1.

²⁴ *II Synod Diecezji Siedleckiej*, stat. 19.

misję pełnią w świecie, przez co mają prawo do umiarkowanego i roztropnego korzystania z dóbr doczesnych w celu zabezpieczenia sobie godziwego utrzymania tak w okresie aktywnej pracy duszpasterskiej, jak i na czas kapłańskiej emerytury.

„BĄDŹ MĘŻNY I MOCNY”

Materiały z konferencji i uroczystości
wręczenia Księgi Jubileuszowej
Księdzu Profesorowi Mirosławowi Sitarzowi

STOWARZYSZENIE ABSOLWENTÓW I PRZYJACIÓŁ
WYDZIAŁU PRAWA
KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO

„BĄDŹ MĘŻNY I MOCNY”

Materiały z konferencji i uroczystości
wręczenia Księgi Jubileuszowej
Księdzu Profesorowi Mirosławowi Sitarzowi

Redakcja

Agnieszka Romanko
ks. Paweł Lewandowski

Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół
Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
Lublin 2022

Recenzenci

Prof. dr hab. Waldemar Bednaruk

Ks. dr hab. Jozef Marčín

Opracowanie redakcyjne

Agnieszka Romanko

ks. Paweł Lewandowski

Zdjęcia

Klaudia Gałęcka, Michaela Moravčíková, Edyta Nafalska, Michał Sitarz

© Copyright by Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa KUL

ISBN 978-83-964156-1-5

Wydawca

Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół
Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
Al. Raławickie 14, c-742, 20-950 Lublin
tel./fax 81 445-37-42
e-mail: kkpp@kul.pl, <http://sawp.org.pl>

Projekt okładki i wykonanie

Studio R-ka, ul. Lasockiego 15, 20-612 Lublin